

החרם, דת פוליטית, ומשבר השמאל העולמי

ד"ר אלכס יופה

מבט מבס"א, מס' 374, 14 בנובמבר 2016

This is a Hebrew version of [BDS, Political Religion, and the Crisis of the Global Left](#) by Dr. Alex Joffe, as published on October 28, 2016

תקציר: תנועת ה-BDS נגד ישראל היא מיקרוקוסמוס של השמאל העולמי. שתיהן דתות פוליטיות המקדשות ישויות חילוניות, עושות דמוניזציה ליריביהן ומחמשות את העקרונות הליברליים כדי ליצור "צדק" ענישתי. תנועת ה-BDS משלבת אנטיפתיה מוסלמית וקומוניסטית כלפי האחרות היהודית והקיום היהודי, המגולם בישראל.

לשמאל העולמי ישנה בעיה עם ישראל. "הסוגיה הישראלית" חודרת לתנועה הפרוגרסיבית, ובתוכה מפלגת הלייבור הבריטית, מפלגות ה"ירוקים", פרוטסטנטים ליברליים, ואגף של המפלגה הדמוקרטית בארה"ב - שם תומכי ה-BDS (Boycott, Divestment and Sanction - חרם, משיכת השקעות וסנקציות) כמעט והביאו לשכתוב מצע המפלגה.

האנטיפתיה דומיננטית באוניברסיטאות, בהן החלטות חרם אינסופיות מועלות לדיון בגופי ממשל סטודנטאליים, ונפוצים בהם "קירות אפרטהייד", מיצגי הרג של אזרחים פלסטינים, וגירוש מדומה של סטודנטים יהודים. בתוך הכיתות, ישראל היא השטן הקטן לעומת השטן הגדול, ארצות הברית. תומכי ישראל מוצאים עצמם תחת איום פיזי וגינני הולך וגובר.

ההצטלבות הרעיונית של תנועות ה-BDS ו-Black Lives Matter ("חיי השחורים חשובים") המשווה את חוויות השחורים בארה"ב לזה של הפלסטינים, מאיימת על שרידי הברית בין שחורים לבין יהודים המונחת בבסיס התנועה לזכויות האזרח. ואכן, ישראל מוצאת עצמה יותר ויותר בצומת של כל צורות הדיכוי.

ישנם אלה בשמאל הפוליטי והתרבותי, בתוך ומחוץ לקהילה היהודית, שחידשו את מאמצייהם להשפיע על התנועה הפרוגרסיבית הרחבה להפוך כיוון חזרה לעבר ישראל באמצעות ארגונים חדשים וטיעונים חדשים. אך האם יעד זה כלל אפשרי?

ייתכן שהבעיה אינה רק שתנועת ה-BDS מגונה מסיבות מוסריות אלא שהנחות היסוד של השמאל העולמי, המסייעות לתנועת ה-BDS ומייחסות לה ערך, הינן שגויות.

אין כמעט מה להתלבט על עקרונות ליברליים של חירות הפרט, שוויון בין המינים, ופלורליזם דתי. אבל השמאל העולמי התערער ביישומם של ערכים אוניברסליים כגון

שוויון וצדק, התנגדות לגזענות ואתנוצנטריות, קוסמופוליטיות וסובלנות רב-תרבותית. האמצעים הפוליטיים הנדרשים ליישום הפכו למושא פולחן ממש ומגיעים עם דחף פראי לכוח.

סגידה לאמצעים על פני מטרות הינה טבועה במאמצים לעיצוב מחדש של חברה, מחשבה והתנהגות אל עבר ה"צדק". אבל הבעיה אינה רק בפרשנות סובייקטיבית או ביישום סלקטיבי של עקרונות. אלא בדפוס חשיבה מיוחד לשמאל המביא לגאולה ותגמול.

ענישה היא מפתח לגאולה, הנגזרת באופן מעוות מערכים ליברליים כמו צדק ושוויון. ברם, היא משנה צורה וכיוון בהשפעת רגשות האשמה של המערב (כלומר, אשמה נוצרית *מחולקת*) ואידאולוגיית העולם-השלישי (Third Worldism), אשר מאדירה שחרור לאומי מהמערב. ישנם אלה שעבורם חשיבה זו היא אמצעי להשמדה-תרבותית עצמית מכוונת; עבור אחרים, זהו נתיב לגאולה אישית. כולם מתבססים על תפיסת כל עמדות הכוח.

תפיסת-כוח זו מתבססת על מספר קביעות: (1) קורבניות ודיכוי הם אינדיקטורים ראשיים לטוב, ולהבדיל, לרוע; (2) לאומיות היא מיסודה דבר רע למעט בקרב ישויות מוכפפות; (3) התביעה ל"זכויות אדם" חייבת להתקבל בהכנעה וללא ביקורתיות; (4) ארגונים לא ממשלתיים בין-לאומיים תמיד צודקים וחסרי דופי; (5) "זכויות" הן לעד מתפשטות ולעולם אין לתהות עליהן; (6) חופש הביטוי הוא התגרות מסוכנת; (7) חקר אקדמי וכל פעילות אינטלקטואלית, חייבים להיות כפופים לזה הפוליטי; ו- (8) כל פעילות ומחשבה חייבת להציג את הפוליטיקה הנכונה. רעיונות המערערים על קביעות אלה הם רעים ומחטיאים ויש לדכאם.

אלה הם המאפיינים של השמאל העולמי במאה ה-21, שנוסדו על פרדוקס התיעוב העצמי התרבותי המתאפשר על-ידי הקפיטליזם. אבל הם גם מאפייני הדת הפוליטית שאליה משתייכים השמאל העולמי ותנועת ה-BDS. דת שמקדשת את הפלסטינים בעודה עושה דמוניזציה לישראל, ובמידה הולכת וגוברת, ליהודים בכלל.

חסידיה תופסים את עצמם כקהילה נבחרת, והם דוגלים בתורת חינוך טוטליטרית. הם מאמינים, במילותיהם של שני חוקרים מובילים, ב"אפליה כנגד הזר, באמצעי כפייה שנעים בין הגליה מחיים ציבוריים עד כדי חיסולם הפיזי של בני אדם אשר, בגלל רעיונותיהם, התנאים החברתיים והרקע האתני שלהם, בהכרח נחשבים אויבים."

הממדים הדתיים של השמאל העולמי מעלים תהייה על עצם החילוניות עצמה. בהעדר אלוהים, התנועה נתפסת כלא פחות מאשר כנסייה חדשה, עם אנשי דת, תיאולוגיה, מלאכים ושדים. האם השנאות וצרות האופק הארסיות של השמאל, ולא פחות - שנאת היהודים וישראל, נובעות מתוך הנחות השמאל, כתמונת מראה לימין?

יש בהחלט מקום לדיון בשאלה זו, אבל התנאים לכך עוותו עד כי דיון כמעט אינו אפשרי. כל ביקורת מוגדרת כימנית אם אינה ריאקציונרית. הגנה מנומקת של מדינת הלאום ככלי הטוב ביותר להגנה על היחיד, הקבוצה, זכויות מיעוטים, מתקבלת בלעג כגזענית וכפסולה. ביקורת הנמתחת על ארגונים בין-לאומיים וארגונים לא-ממשלתיים שהם מוטים וחסרי חובת-דיווח נתפסת כמדכאת ומצנזרת.

כנ"ל לגבי דרישה לאובייקטיביות באקדמיה או אפילו ביקורת על רעיונות מנוגדים, אשר מזוהה כעת עם מקרתזים. כל ביקורת, אפילו הקלה ביותר, של הפוליטיקה, החברה, או התרבות הפלסטינית היא באופן אוטומטי גזענית, הגנה ציונית של "הכיבוש". אלא שמהעובדה שהחברה הפלסטינית בכללותה תופסת את "הכיבוש" כסטטוס קוו מ-1948 שלאחר המלחמה, מתעלמים, או, יותר ויותר, מאמצים כנכונה. השמאל מחק את שביל הזהב.

מבקרי ה-BDS משמאל מסבירים שמדובר ביישום שגוי של עקרונות ליברליים, פרשנות מוטעית שמתייחסת לישראל כאל רע ייחודי. אבל מה אם הם למעשה יישום הגיוני של עקרונות אלה? טענות-נגד מעלות שישראל מגינה על חופש הדיבור וחופש הדת, מגינה על זכויותיהם של מיעוטים דתיים, אתניים, הומוסקסואליים, ואוכפת (גם אם לא באופן מושלם) שוויון בין המינים. כל אלה נטרפות על ידי טענות ה-BDS כי כל אמירה חיובית על ישראל היא טיוח מתועב של רעות חולות ייחודיות של נישול, כיבוש, אימפריאליזם, וקולוניאליזם-מתנחלים.

הסברים ביחס לאילוצים היסטוריים (כולל בנושא התרבות הפוליטית או החברה האזרחית הפלסטינית) נדחים על-ידי שכנוע עמוק כי לפלסטינים אפס יכולת פעולה עצמאית; הם יכולים רק להגיב באלימות לפרובוקציות האינסופיות. תגובה שמאלנית פרו-ישראלית טוענת כי סיוע "הכיבוש" יסיר את הסיבה ויקל על הגעה לתוצאות. אבל לפי ההשקפה הפלסטינית, החטא הקדמון הוא עצם קיומה של ישראל.

יתר על כן, מהי תגובה פרו-ישראלית שמאלנית לטענות לדוגמה כי "אוהיו שורצת ציונים" או כי הציונים אחראים לעלייה בשכר הלימוד במכללות? אידיאולוגיית "ההתנגדות" של השמאל היא המקור להשמצות אלה. אם במציאות כל "דיכוי" שהוא, אפילו תרעומת, אכזבה או צער ("מיקרו-תוקפנות"), הוא סיבה למהפכה מתמדת, האם יכלו טענות פלסטינים או אנטישמיים שלא לספק דלק אינסופי עבור השמאל העולמי?

כך מוסברות גם ההתכנסות התיאורטית והברית המעשית של השמאל העולמי עם שתי מערכות סגורות אחרות, הקומוניזם והאסלאם. כל אחת דוגלת באידיאולוגיה של עליונות, ומתייחסת לעצמה כאל תוצאה בלתי נמנעת של המאבק האפי כנגד יריבים שאינם רק טועים אלא רשעים. כל אחת אוחזת בדוקטרינת ליבה לגבי סכסוכים, שאינה ניתנת לשינוי, וממסד דתי מפולג שמתחרה על הבכורה אך ורק דרך קיצוניות. ולכולן יש אנטיפתייה ייחודית (אך משתלבת האחת עם השנייה) כלפי יהודים וישראל.

האנטיפתייה באסלאם מכוננת בקוראן ובחדית'; זו שבקומוניזם נובעת ישירות ממייסדי המפלגות ומסוציאליזם של המאה ה-19. במשך למעלה משישים שנה, מופנית האנטישמיות הסובייטית כלפי העולם המוסלמי, הערבי, והשלישי. אין זה מפתיע כי השמאל העולמי אימץ בגלוי את עמדתו של פטרונו ומולידיו, או שהתנועה הגלובלית של "האחים המוסלמים", באמצעות גופים מערביים רבים המשתייכים אליה כמו סטודנטים למען צדק בפלסטין (Students for Justice in Palestine - SJP), עוזרים להניע את ה-BDS.

עבור השמאל, ישראל מגלמת לאומיות אטוויסטית שחייבים להתעלות מעליה על מנת לטהר את העולם. עבור מוסלמים, קיומה של ישראל הוא עלבון תיאולוגי ומכשול בדרך לעולם האסלאמי המושלם שהבטיח הנביא, פגיעה בלב של האסלאם. בכך, ממזג ה-BDS שתי "אמיתות" נבואיות.

שמאל הגון היה מכיר בכך שישראל אינה מקור כל תחלואיה של המזרח התיכון, אבל הערכה שקולה זו כבר הוכרעה על-ידי השמאל האנטישמי. כך אנו מגיעים אל השאלה המרכזית: האם השמאל העולמי, או כל ביטוי של שמאליות, הוא אנטישמי בהכרח?

תפיסה ימנית של "דם ואדמה" הנלקחת לקיצוניות "ההגיונית" שלה היא אנטישמית; יהודים הם לעד זרים, כוחות של שיבוש ודיסהרמוניה. לעומת זאת, מרקס טען כי שחרור היהודים מדתם יהיה הצעד הראשון לשחרורם (ושל האנושות עצמה) מקפיטליזם.

אך השטחת ההבדלים טבועה בכל רעיונותיו של השמאל. האם באמת האחרות היהודית היא זו שלא מקובלת מיסודה, אותה כימרה שהיא בעת ובעונה אחת

קפיטליסטית וסוציאליסטית, שבטית וקוסמופוליטית? האם ריבונות יהודית במולדת היהודית העתיקה הינה הבדל נוסף שיש להעלים?

אולי ההתנגדות עמוקה יותר - לעצם ההישרדות היהודית כקבוצה וכאידיאולוגיה, כאשר "ההיסטוריה" מורה שאמור היה להיות אחרת; לרעיון - שלא הובן כהלכה - שהיהודים "נבחרו" על ידי האל; או אפילו לרעיון של אל יחיד, אשר במובן מסוים נוגד את יסודות הרב-תרבותיות. ההתנגדות המרכזית, לעצם המשך קיומם של היהודים כמעכבים את ההגעה לגן עדן, היא אכן ישנה מאוד.

חוסר ההגינות של תנועת ה-BDS היא זו של השמאל עצמו. היא חסרת סובלנות, צדקנית, וא-היסטורית. היא תובעת את הפוליטיזציה של הכל על-פי הבנתה הצרה של מוסר, צדק וזכויות. היא חותרת תחת כל מוסד אתו היא באה במגע, והופכת אותם למנגנונים לאינדוקטרינציה.

בעולם המהפכני של השמאל, מוסדות כמו אוניברסיטאות, תאגידים, ומדינות יהיו קיימים רק כקליפות של קונפורמיות וצדקנות רשמית. במסווה של סולידריות ושוויון תנועת ה-BDS היא בפועל כנסייה המטיפה בשורת גאולה וקללה, שלעד מלקה בעצמה ובאויביה הנצחיים.

החלופה איננה חזון ימני שבו לאומיות היא הערך העליון, אלא אדיבות - הנלעגת כיום על ימין ועל שמאל. ברם, הפרוגנוזה המידית היא משבר ולא מתינות. האוניברסיטאות בסכנת קריסה עקב הפוליטיקה חסרת-ההיגיון שלהם. גם האיחוד האירופי מתנדנד כאשר הוא דן בדקויות של תיוג מוצרים ישראליים בעוד מיליוני מהגרים מתדפקים על כתליו הדקיקים ועל תפיסותיו התרבותיות הרעועות אף יותר. תנועת ה-BDS והשמאל העולמי מעודדים זאת ואילו השמאל ההגון מחפש תשובות. ואולי אין כאלה.

מושגים ליברליים כשוויון וצדק משמשים כנשק נגד התרבות שיצרה אותם, ככלים "נגד-גזענות" ול"רב-תרבותיות". השמאל הסובלני-בעבר אימץ את חוסר הסובלנות, והמיר חקר בחקירה צולבת. כל פילוסופיה המבקשת "ליישר את העץ העקום של האנושות" עתידה לעלות על המסלול הזה בסופו של דבר.

יהודים וישראל הם לנצח שעירים-לעזאזל. אמנם המערכה האחרונה עוד לא הגיעה לקיצה, אך יש מקום לחשיבה מחודשת, כולל חזרה לעקרונות ליברליים קלאסיים - יחד עם ההכרה בעוולות הגלומות במאמץ להביא את האנושות לשלמות.

ד"ר אלכס יופה הוא עמית שילמן-גינסבורג ב-Middle East Forum. הוא עורך את הירחון בנושא המאבק ב-BDS עבור הארגון Scholars for Peace in the Middle East.

סדרת הפרסומים מבט מבס"א מתפרסמת הודות לנדיבותה של משפחת גרג רוסהנדלר